

**Методичні рекомендації
щодо викладання зарубіжної літератури
в закладах освіти області
у 2018/2019 навчальному році**

*Утвердити в кожній людині доброту,
сердечність, чуйність, готовність надати допомогу,
чутливість до всього живого і красивого –
елементарна азбучна істина шкільного виховання,
з цієї істини починається школа*

Василь Сухомлинський

«Зарубіжна література» – це предмет, що належить до стратегічних з огляду на політику євроінтеграції країни. Саме цей шкільний курс постає базисом для формування уявлень про європейську ідентичність. Література країн Західної, Центрально – Східної, Південної та Північної Європи – це своєрідна візуалізація європейського духу. Вивчення текстів, що належать до цих культурно – історичних спільнот і літературних традицій, є формою наближення української ментальності до європейської. Тому одним із завдань зарубіжної літератури є виховання любові до української мови і літератури як органічної частки світової культури, прагнення до збереження рідної мови, національних традицій і цінностей.

Вчитель має показати учням особливості втілення теми патріотизму в творах, інформувати про літературні музеї України та інших країн, здобутки українських письменників та перекладачів творів зарубіжних авторів, багатство української мови й літератури на тлі світової культури. При цьому ефективною буде дослідницька робота учнів, використання методу проєктів. Це сприятиме національній самоідентифікації учнів, усвідомленню ними національних цінностей та необхідності їх збереження.

Шкільний курс «Зарубіжної літератури» є основою для формування критичного мислення. Це один із фундаментальних предметів, який має запуснути в учнів інтерпретаторські механізми.

Зарубіжна література ґрунтується на гуманістичних принципах, стверджує вічні загальнолюдські цінності, цим вона є близькою і вкрай необхідною учням.

У 2018/2019 навчальному році вивчення зарубіжної літератури **в 5-9 класах** здійснюватиметься за програмою:

Світова література. 5–9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. - К.: Видавничий дім «Освіта», 2013 зі змінами, затвердженими наказом МОН України від 07.06.2017 № 804 (електронний ресурс: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programi-5-9-klas-2017.html>);

у 10 класі – за новими навчальними програмами (рівень стандарту та профільний рівень), що затверджені наказом МОН України від 23.10.2017 № 1407;

в 11 класі – за програмою, затвердженою наказом Міністерства освіти і науки України від 28.10.2010 № 1021, крім рівня стандарту та академічного рівня зі змінами 2016 року (електронний ресурс: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programy.html>).

У класах з поглибленим вивченням зарубіжної літератури – за програмою: Зарубіжна література. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів (класів) із поглибленим вивченням. 8-9 класи. Програма розміщена на офіційному сайті МОН: (<http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programy.html>).

З метою систематизації та упорядкування навантаження учнів протягом навчального року подаємо рекомендовану **кількість видів контролю** в процесі вивчення зарубіжної літератури в кожному класі. Поданий у таблиці розподіл годин є **мінімальним і обов'язковим** для проведення в кожному семестрі. Учитель на власний розсуд може збільшити кількість видів контролю відповідно до рівня підготовленості учнів, особливостей класу тощо.

Обов'язкова кількість видів контролю із зарубіжної літератури у 5–9 класах

Класи	5		6		7		8		9	
Семестри	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II
Контрольні роботи у формі:	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3
• контрольного класного твору	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1
• виконання інших завдань (тестів, відповідей на запитання)	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Уроки розвитку мовлення (у+п)	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
• Уроки позакласного читання	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Перевірка зошитів	4	5	4	5	4	5	4	5	4	5

Обов'язкова кількість видів контролю із зарубіжної літератури у 10 класі

Семестри	I	II	I	II
Рівні	стандарту		профільний	
Контрольні роботи у формі:	2	2	4	4
• контрольного класного твору	1	1	1	1
• виконання інших завдань (тестів, відповідей на запитання)	1	1	3	3
Уроки розвитку мовлення	2(1у+1п; у межах текстуального вивчення)	2(1у+1п; у межах текстуального вивчення)	3 (1у+2п)	3 (2у+1п)
Уроки позакласного читання	1	1	3	3
Перевірка зошитів	4	5	4	5

У 8 – 9 класах з поглибленим вивченням зарубіжної літератури пропорційно збільшується кількість контрольних робіт та уроків розвитку мовлення (на розсуд учителя визначається кількість і види контрольних робіт).

Навчально-методичне забезпечення, рекомендоване Міністерством освіти і науки України до використання в закладах освіти, зазначене у Переліках навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, розміщених на офіційному веб-сайті МОН (www.mon.gov.ua).

Щодо додаткової навчально-методичної літератури, то вчитель вільний у її виборі й може застосовувати таку, що найкраще реалізовує його методику навчання.

Викладання зарубіжної літератури в закладах освіти України здійснюється **українською мовою**. Твори зарубіжних письменників в курсі зарубіжної літератури вивчаються в **українських перекладах**. Для зіставлення можливе залучення перекладів, переспівів іншими мовами, якими володіють учні (англійською, німецькою, французькою тощо). За наявності необхідних умов бажаним є розгляд художніх текстів (у фрагментах або цілісно) мовами оригіналів. У такому разі предмет «Зарубіжна література» виконує додаткову функцію *вдосконалення володіння учнями іноземними та іншими мовами*.

Відповідно до наказів Міністерства освіти і науки України у реалізації варіативної складової навчальних планів використовуються програми спецкурсів і курсів за вибором, які отримали гриф МОНУ:

- Збірник програм курсів за вибором і факультативів із зарубіжної літератури. **8-11 класи**. Книга 1 / За загальною ред.: Таранік-Ткачук К. В., Дворницької І. П. - Тернопіль: Мандрівець, 2011 (лист МОН України від 28.10.2016 № 2.1/12-Г- 792);
- Збірник програм курсів за вибором і факультативів із зарубіжної літератури. **5 - 7 класи**: Біла Церква: ТОВ «ОФСЕТ» (лист МОН України від 29.05.2015 № 14.1/12-Г- 333);
- Збірник програм курсів за вибором і факультативів із зарубіжної літератури. **8 - 11 класи**: Біла Церква: ТОВ «ОФСЕТ» (лист МОН України від 29.05.2015 № 14.1/12-Г- 333).

Схвалено науково-методичною радою ІППОЧО до використання:

- Програма факультативу для учнів 8 (9) класів *«Імена зарубіжних митців у назвах вулиць міста Чернівці»*, укладач Бачук Т.Г., учитель зарубіжної літератури Чернівецької ЗОШ І-ІІІ ст. № 16 Чернівецької міської ради (протокол від 14.06.2016 № 2 (78)).
- Програма спецкурсу для учнів 8 класу *«Історія зарубіжного театру»*, укладач Бачук Т.Г., учитель зарубіжної літератури Чернівецької ЗОШ І-ІІІ ст. № 16 Чернівецької міської ради (протокол від 14.06.2016 № 2 (77)).
- Навчально-методичний посібник *«Міхай Емінеску – «Лучафєрул» румунської літератури. Нарис життя і творчості»*, укладач Женерет С.В., учитель зарубіжної літератури Колінковецького ЗНЗІ-ІІІ ст. Хотинського району (протокол від 20.12.2016 № 4(139)).

• Таблиці з російської мови «*Морфологія, фонетика, орфографія*», укладач Гостева В.В., учитель російської мови та літератури Чернівецького НВК «Любисток» (протокол від 20.12.2016 № 4(140).

• Курс за вибором для учнів 6 класу «*Морально-духовні цінності у творах світової літератури і мистецтва*», укладач Гнатчук С.І., учитель зарубіжної літератури Старововчинецького ліцею Глибоцького району (протокол від 18.12.2014 № 4/160).

• Програма спецкурсу для учнів 8 класу «*Доба європейського Відродження в літературі та живописі*», укладач Пасарюк В.С., учитель зарубіжної літератури Розтоківської ЗОШ І-ІІІ ст. Путильського району (протокол від 17.12.2015 № 5/101).

• *Мультимедійні посібники* для учнів 6, 7, 8, 9 класів, укладач Бачук Т.Г., учитель зарубіжної літератури Чернівецької ЗОШ І-ІІІ ст. № 16 Чернівецької міської ради.

Враховуючи положення «Концепції Нової української школи», особливої уваги потребує викладання зарубіжної літератури у **10 класі**. Нова програма з зарубіжної літератури у цьому класі набуде чинності з 1 вересня 2018 року.

В обов'язковій програмі для **10 класу** з'явилися твори, які раніше **не вивчалися**: «*Кава з кардамоном*» сучасної польської письменниці Йоанни Ягелло; «*Повітряні змії*» французького письменника єврейського походження, двічі лауреата Гонкурівської премії Ромена Гарі; *вірші* шведського поета, лауреата Нобелівської премії Тумаса Транстремера; «*Чому наше майбутнє залежить від читання*» або «*Кораліна*» сучасного англійського письменника-фантаста Ніла Геймана; «*Синій птах*» бельгійського письменника і драматурга, лауреата Нобелівської премії Моріса Метерлінка; «*Алхімік*» бразильського письменника Паоло Коельо; «*Геній*» сучасного китайського письменника, лауреата Нобелівської премії Мо Янь. Цикл творів про Адріана Моула британської письменниці Сью Таунсенд.

У **10 класі** в обов'язковій програмі більше **не вивчатимуться**: «Гобсек» Оноре де Бальзака; «Анна Кареніна» Льва Толстого.

Твори які **перенесли** з попередніх класів до 10: «*Одіссея*» Гомера; «*Божественна комедія*» Данте Аліґ'єрі; «*Гамлет*» Вільяма Шекспіра; «*Крихітка Цахес на прізвисько Цинобер*» Теодора Гофмана.

В умовах швидкого оновлення інформації кожен фахівець живе в режимі постійної самоосвіти, а для цього йому потрібні:

- внутрішня мотивація до підвищення власної кваліфікації;
- розуміння недостатності існуючих знань та необхідності здобуття нових;
- усвідомлення цілей навчальної діяльності, практичного застосування нових знань, навичок і умінь;
- усунення дисонансу між попередньо набутими та новими знаннями і реаліями сучасності;
- створення соціального клімату, сприятливого для професійного розвитку вчителів.

Головною структурною ланкою в системі методичної роботи області є методичні об'єднання, постійно діючі семінари, майстер-класи, меседжі, практикуми, які наповнені сучасним змістом, активними та інтерактивними формами навчання педагогічних кадрів. Так, з 17 по 19 червня 2018 року учителі зарубіжної літератури гідно представили Чернівецьку область на Міжрегіональній літній педагогічній школі «**Методичний вернісаж**» для учасників, координаторів, наукових консультантів науково-педагогічного проекту «Філологічний Олімп».

Учителі-словесники є активними учасниками конкурсів фахової майстерності, що проводяться з метою презентації досвіду, підтримки та його популяризації, сприяння впровадженню творчих наробок у освітній процес.

У рамках всеукраїнського експерименту з упровадження науково-педагогічного проекту «Філологічний Олімп» завершилися Всеукраїнські конкурси, в яких взяли активну участь учителі та учні нашої області. Перемогу отримали:

Мойсюк Людмила Іванівна, учитель зарубіжної літератури НВК «Берегометська гімназія» Вижницького району за **II місце** в педагогічному конкурсі «*На хвилі сучасності - 2018*» в номінації «*Методичні розробки уроку з використанням інноваційних педагогічних технологій*»;

Смаль Олександр, Жереблюк Ірина, Равлик Сергій, Лазарюк Діана, Чокобок Володимир, учні Чернівецької гімназії № 4 Чернівецької міської ради (вчитель *Юрушкевич Н.О.*) за **I місце** в учнівському конкурсі буктрейлерів «*Стежками літературних героїв*» у номінації «*За творами класиків*».

Навчання учнів в умовах реалізації Концепції Нової української школи потребує використання педагогічних технологій, тому вчителю варто звернути увагу на впровадження проектної технології, технології критичного мислення, технології творчих майстерень, технології зустрічних зусиль, біоадекватної технології (можна використати матеріали, що знаходяться в режимі доступу: <https://svitova2015.webnode.com.ua/sajti-koleg/com> та <http://liturok.in.ua/>

Орієнтовний перелік питань, які необхідно опрацювати на методичних об'єднаннях учителів зарубіжної літератури:

1. Нормативно-правове забезпечення викладання зарубіжної літератури у 2018/2019 навчальному році.
2. Допрофільна підготовка учнів у основній школі.
3. Оновлення програм із зарубіжної літератури для 10 класу (рівень стандарту, профільний рівень).
4. Розширення читацького кругозору засобами позакласного читання.
5. Участь у літературних конкурсах як засіб формування читацької культури учнів.
6. Системна та систематична підготовка школярів до участі в олімпіадах.
7. Нові технології у викладанні шкільного курсу літератури.
8. Формування культури усного та писемного мовлення як засобу вільного спілкування та самовираження.
9. Позакласна робота з літератури.
10. Літературне краєзнавство як компонент літературної освіти.

11. Регіональний компонент варіативної складової.
12. Використання електронних освітніх ресурсів на уроках літератури.

Методист науково-методичного центру
суспільно-гуманітарних дисциплін ІППОЧО

Л.І.Іванова